

STEENSTRUP STORDRANGE

NOTAT

To: NORSKOG, v/Arne Rørå

Oslo, 23. februar 2017

From: Advokatfirmaet Steenstrup Stordrange DA,
v/advokat dr. juris Bjørn Stordrange

Vår ref.: 3451666.1-140472 STOBJO/SEVTOR
Ansvarlig advokat: Bjørn Stordrange

LISENSFELLING AV ULV: INNSPILL TIL FORSTÅELEN AV NATURMANGFOLDLOVEN OG BERNKONVENSJONEN

1 INNSPILL FRA NORSKOG

Stortinget har bedt regjeringen om å fremme en sak innen 10. mars 2017 om hvordan forvaltningen av ulv kan gjennomføres i tråd med Stortingets vedtak (i Innst. 330 S (2015-2016)), gjeldende lovverk og internasjonale konvensjoner. Klima- og miljødepartementet ønsker i den forbindelse innspill.

Norskogs innspill gjelder betydningen av grunneiers rett til jakt. Bakgrunnen for at grunneiers jaktrett tas opp, er at forholdet ikke ble drøftet i Lovavdelingens vurdering 15. desember 2016. Det vises også til brev fra Klima- og miljødepartementet til Lovavdelingen datert 26. januar 2017, som opplyses å være trukket.

Det er Norskogs oppfatning at grunneiers jaktrett er omfattet av eiendomsbegrepet i naturmangfoldloven § 18 bokstav b og Bernkonvensjonen artikkel 9, og at lisensfelling av ulv kan tillates ut fra det forhold at ulvebestanden utgjør en fare for skade på grunneiernes rett til jakt.

2 GRUNNEIERS JAKTRETTE ER OMFATTET AV EIENDOMSBEGREPET

Vilkårene for å tillate lisensfelling av ulv etter naturmangfoldloven § 18 og etter Bernkonvensjonen artikkel 9 er i stor grad sammenfallende.

Bernkonvensjonen artikkel 9 nr. 1 annet strekpunkt lyder:

"Each Contracting Party may make exceptions from the provisions of Articles 4, 5, 6, 7 and from the prohibition of the use of the means mentioned in Article 8 provided that there is no

other satisfactory solution and that the exception will not be detrimental to the survival of the population concerned:

- (...)
- *to prevent serious damage to crops, livestock, forests, fisheries, water and **other forms of property**;*
- (...)”

Naturmangfoldloven § 18 bokstav b lyder:

*«Kongen kan ved forskrift eller enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk
(...)
b) for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk, vann eller **annen eiendom**,
(...)
Vedtak etter første ledd bokstav a til f kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.»*

Etter begge regelsettene tillates lisensfelling for å avverge skade på «annen eiendom» («other forms of property»), så lenge uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

Grunnlaget for grunneiernes jaktrett følger av deres eiendomsrett til grunnen, jf. viltloven § 27. Jaktretten er for mange eiere av utmarkseiendommer en viktig del av den private eiendomsretten. Det er på det rene at selve viltet ikke er gjenstand for eiendomsrett og at jaktretten omfatter den jaktbare bestanden som måtte befinne seg på eiendommen under jakttiden, jf. Ot.prp. nr. 9 (1980-1981) side 57.

At grunneiers rett til jakt omfattes av «other forms of property» etter artikkel 9 i Bernkonvensjonen, fremstår som klart. I en uttalelse fra The Standing Committee 27. oktober 2010 side 7 uttales det:

“This reason is relevant in cases where protected species are also pests/agents of damage to a nonexhaustive range of economic interests”

Skadevilkåret i artikkel 9 annet strekpunkt retter seg altså mot en ikke-uttømmende liste av økonomiske interesser, jf. «other forms of property». Det er klart at retten til jakt har en økonomisk verdi enten den utløses av grunneieren selv eller den leies ut. Verdien av jaktretten blir dessuten fastsatt som en del av landbrukstaksten ved omsetning av landbrukseiendommer og ved myndighetenes konsesjonsbehandling. I tillegg er verdien av jaktretten gjenstand for formuesbeskatning.

Jaktinteresser faller dermed inn under eiendomsbegrepet i Bernkonvensjonen. Til sammenligning kan det også vises til at jaktrettigheter omfattes av eiendomsbegrepet i EMK P1-1, jf. for eksempel forutsetningsvis *Chassagnou and others vs France* avsnitt 74:

“The Court notes that, although the applicants have not been deprived of their right to use their property, to lease it or to sell it, the compulsory transfer of the hunting rights over their land to an ACCA prevents them from making use of the right to hunt, which is directly linked to the right of property, as they see fit. In the present case the applicants do not wish to hunt on their land and object to the fact that others may come onto their land to hunt. However, although opposed to hunting on ethical grounds, they are obliged to tolerate the presence of armed men and gun dogs on their land every year. This restriction on the free exercise of the right of use undoubtedly constitutes an interference with the applicants’ enjoyment of their rights as the owners of property. Accordingly, the second paragraph of Article 1 is applicable in the case.”

Til støtte for at jaktrettigheter omfattes av eiendomsbegrepet i Bernkonvensjonen, vises det også til den nylig avsatte dommen fra svensk høyesterett av 30. desember 2016. Om grunneiernes jaktrettigheter uttales det på side 48:

«Den täta förekomsten av vargrevir påverkar även förutsättningarna för älgjakten, vilken för många är ett viktigt fritidsintresse av stor social och ekonomisk betydelse. Vidare påverkas förutsättningarna för löshunds jakt, vilket bl.a. har betydelse för viltvården».

I motsetning til Klima- og miljødepartementet tillegger den svenske domstolen jaktrettigheter vekt i interesseavveiningen. Dommen av 30. desember 2016 er grundig og har en detaljert gjennomgang av det rettslige rammeverket som gjelder for svensk ulveforvaltning, herunder Arts- og habitatsdirektivet. Direktivet er ment å sikre EUs gjennomføring av Bernkonvensjonen, og avgjørelsen fra svensk høyesterett bør derfor tillegges vekt ved tolkningen av Bernkonvensjonen.

Det er Norskogs syn at grunneiernes rett til jakt også omfattes av eiendomsbegrepet i naturmangfoldloven § 18 bokstav b.

Naturmangfoldloven § 18 er utformet med sikte på å gjennomføre Bernkonvensjonen artikkel 9, jf. Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) side 388. Bestemmelsen må derfor tolkes på bakgrunn av konvensjonsbestemmelsens innhold, med mindre det er holdepunkter for noe annet. Det er ikke holdepunkter for at Stortinget har ment å statuere et sterkere vern etter naturmangfoldloven § 18 bokstav b) sammenlignet med Bernkonvensjonen artikkel 9. Tvert i mot er det Stortingets uttrykte ønske at lisensfelling av ulv gjennomføres så lenge lovverket åpner for det. Senest er dette kommet til uttrykk i vedtak den 31. januar 2017 (nr. 440):

«Det forutsettes at det åpnes for lisensfelling av ulv utover det antallet som allerede er bestemt for inneværende år, dersom ny informasjon om skadepotensialet, eller annen vesentlig informasjon gjør dette mulig innenfor rammene av gjeldende lovverk»

Eiendomsbegrepet i naturmangfoldloven må dermed forstås på samme måte som i Bernkonvensjonen, der jaktrettigheter omfattes.

Myndigheten til å fatte vedtak om felling av ulv er regulert i rovviltforskriften - også etter vedtakelsen av naturmangfoldloven, jf. Meld. St. 21 (2015-2016) side 43. Forskriftene er en konkretisering av nml. § 18 og angir nærmere vilkår for når det er tillatt å felle ulv.

Klima- og miljødepartementet har vist til at rovviltforskriften begrenser fellingsadgangen til situasjoner med skadepotensiale på bufe og tamrein, jf. § 2 bokstav g som definerer lisensfelling med henvisning til den opphevede viltloven § 12. Når viltloven § 12 er opphevet og erstattet av naturmangfoldloven § 18, og når rovviltforskriften senere er vedtatt i medhold av naturmangfoldloven § 18, er det ikke riktig at rovviltforskriften begrenser felling til situasjoner med skadepotensiale på bufe og tamrein. Det forhold at Klima- og miljødepartementet ikke har endret henvisningen fra viltloven § 12 til nml. § 18 endrer ikke dette.

Hvilke hensyn og interesser som kan begrunne lisensfelling etter rovviltforskriften må da følge av formålsparagrafen i § 1:

«Formålet med denne forskrift er å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Innenfor en slik ramme skal forvaltningen også ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser.»

Det er på det rene at jaktrettigheter omfattes av hensynet til næringsutøvelse.

I forbindelse med valg av forvaltningsregioner etter § 4 uttaler departementet i merknadene:

«Det er lagt vekt på å unngå å etablere faste rovviltbestander i områder med mye sau og tamrein. (...) Jaktinteresser og forholdet til lokalsamfunn er også vektlagt.»

Etter rovviltforskriften er jaktinteresser dermed et legitimt hensyn.

Videre tilsier uttrykksmåten «eller annen eiendom» i nml. § 18 bokstav b at begrepet må forstås i den kontekst det inngår i. Grunneiers rett til fiske er en legitim interesse etter bestemmelsen, jf. nml. § 18 bokstav b «fisk». Retten til fiske følger av lakse- og innlandsfiskloven §§ 15 og 16, og gir grunneieren en enerett til fiske på lik linje som grunneieren er gitt enerett til jakt etter viltloven § 27. I forarbeidene til havressursloven (Ot.prp. nr. 20 (2007-2008)) uttales det på side 37:

«For enkelte ressursar er det slik at eigeomsrett først vert etablert ved uttak av ressursen, slik som for fisk. Dette gjeld til dømes for vilt, der viltlova av 29. mai 1981 nr. 38 byggjer på at viltet i naturleg og fri tilstand ikkje står under nokon sitt rådvelde eller eige. Viltet er altså korkje staten eller grunneigar sin eigeom, men grunneigar har i dei fleste tilfelle fått eneretten til jakt, innanfor offentleg regulering fastsett i eller med heimel i lov.»

At eiendomsrett til fisken som sådan først etableres ved uttak, gjelder også etter lakse- og innlandsfiskeoven. Det er dermed ingen grunn til å skille mellom grunneiers fiskerett og jaktrett, noe som tilsier at jaktretten også er en legitim interesse i interesseavveiningen.

Dersom interesseavveiningen etter nml. § 18 bokstav b begrenses til behovet for å avverge skade på husdyr, er skadepotensialet begrenset innenfor ulvesonen. Legges en slik begrenset interesseavveining til grunn, opphører grunnlaget for lisensfelling av ulv når det ikke er husdyr igjen i ulvesonen. Dermed vil også senere vedtak om uttak innenfor ulvesonen måtte underkjennes, uavhengig av om bestandens størrelse langt overstiger vedtatte bestandsmål. Dette er klart i strid med Stortingets uttrykte vilje. Formålet med bestemmelsen tilsier at det anlegges en bredere vurdering, med den følge at jaktrettigheter er en legitim interesse i interesseavveiningen.

Jaktretten omfattes av grunneiers rådighet over eiendommen. En rovviltpolitikk som medfører at jaktretten for enkelte grunneiere blir uten innhold, vil anses som et inngrep i eiendomsretten som vil kunne utløse krav om erstatning etter Grunnloven § 105.

Det er Norskogs syn at grunneiers jaktrett er omfattet av eiendomsbegrepet i Naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen.

3 ULVEBESTANDEN MEDFØRER FARE FOR «SKADE» PÅ GRUNNEIERS RETT TIL JAKT

I Lovavdelingens vurdering av 15. desember 2016 fremgår det at:

«Formålet med lisensfelling må være å forhindre skade. Dette forutsetter at det foreligger en viss risiko for skade av et visst omfang.»

Om sannsynligheten for skade uttales:

«Vi legger til grunn at det både etter loven og etter konvensjonen kreves at det foreligger en reell mulighet for at skade vil inntre dersom felling ikke tillates. Det kreves for så vidt ikke at det er de dyrene som eventuelt skal avlives, som vil volde skade. Det vil for eksempel være tilstrekkelig at felling vil medføre at andre individer ikke trekker til områder der de vil volde skade.»

Videre foretar Lovavdelingen en sammenligning av kravet til skadeomfang i Bernkonvensjonen og i naturmangfoldloven, og trekker følgende slutning:

«(...) loven oppstiller et minstekrav til skadens alvorlighetsgrad og omfang, før uttak kan skje. Ikke enhver skade på de verdier som er nevnt i § 18 første ledd bokstav b, kan anses for å åpne for lisensfelling.»

Det er Norskogs syn at Lovavdelingen her har gjengitt gjeldende rett på en korrekt måte.

Det er på det rene at elg utgjør den desidert største andelen av ulvens diett i Norge. I den nylig avsagte dommen fra svensk høyesterett av 30. desember 2016 fremgår det på side 4:

«Analys av spillning från skandinaviska vargrevir visar att mer än 95 procent av köttet som vargen äter är älg och det uppskattas att vargarna årligen dödar och äter (predation) cirka 120 älgar per vargrevir, huvudsakligen kalvar.»

I dommen antydes det altså at et ulvrevir dreper ca. 120 elg pr. år. Videre fremgår det at ulven hovedsakelig spiser elgkalver, noe som fører til at rekrutteringen til elgbestanden reduseres og svekkes.

For å belyse de faktiske skadene på elgbestanden gjengir vi fra Norskogs brev av 2. januar 2017:

Som nevnt i vår klage viser nå data fra Hjorteviltregisteret for de siste 5 år en tydelig nedgang i antall elg i store deler av ulvesonen. Dette gjenspeiles også i felte elg.

Etter det Norskog er kjent med er det så langt ikke gjort undersøkelser som kan fastslå hvor stor andel av denne nedgangen som skyldes predasjon fra ulv. Men, tilgjengelig kunnskap om det store antallet elg (100-144) som er nødvendig næringsgrunnlag pr. ulvrevir pr. år, viser at det er sannsynlig at en stor del av nedgangen skyldes predasjon fra ulv. NIBIO har også vist at man ikke kan se samme entydige nedgang i elgbestandene i områder utenfor ulvesonen.

Betydningen av predasjon fra ulv understrekes også av data fra Aremark og Halden. I dette området har man ikke hatt tilsvarende nedgang i felte elg i senere tid. Dette området var påvirket av hele tre ulvrevir frem til og med vinteren 2010 – 2011. Etter dette forsvant alle de tre familiegruppene/parene og det har ikke vært dokumentert fast tilhold av ulv i disse kommunene siden. I dette området har antallet felte elg økt i perioden.

Klima- og miljødepartementet er imidlertid av den oppfatning at ulvens predasjon på elg er noe grunneier må finne seg i, og at det forhold at elgbestanden går ned, ikke kan anses som «skade» på jaktretten. Dette begrunnes med at forekomsten av ulv ikke påvirker grunneiers enerett til jakt: Det er omfanget av vilt som det jaktes på som reduseres, og ikke jaktretten som sådan.

Norskog er uenig i en slik forståelse av «skade»-vilkåret.

Det er på det rene at verdien av jaktretten reduseres når elgbestanden blir sterkt redusert. Verdien av jaktretten på en eiendom fastsettes på bakgrunn av jaktkvote og fellingsprosent over tid. Ved en varig reduksjon i elgkvoten vil grunneiers inntekter fra jakten og

eiendommens omsetningsverdi reduseres. Økningen av ulvebestanden har dermed redusert verdien av og inntektene i tilknytning til jakt for grunneierne. Uregulert ulvebestand innenfor ulvesonen vil dessuten medføre at elgjakten må opphøre i deler av sonen i løpet av få år, slik erfaring viser i Sverige.

Dersom man skulle komme i en situasjon der elgbestanden ikke lenger produserer et høstbart overskudd, har jaktretten mistet sitt innhold og sin verdi. Når elgbestanden ikke lenger er høstbar i ulvesonen, er det klart at det foreligger «skade» etter naturmangfoldloven § 18 bokstav b).

Ulven påvirker ikke bare viltbestandenes størrelse, men også muligheten for å drive ulike jaktformer med hund. Å drive jakt med hund har lange tradisjoner, og er ofte en forutsetning for både småvilt- og storviltjakt.

Departementet har i sin klageavgjørelse på side 25 vist til at «(...) skader på hund [kan] i svært stor grad forebygges ved å jakte uten hund eller med hund i bånd i områder med kjent ulveforekomst.»

Med dette innfører Klima- og miljødepartementet begrensninger i jaktretten og i jaktutøvelsen som for mange grunneiere reduserer verdien av disse rettighetene. Det påpekes at adgangen til å jakte med hund ble vektlagt i den svenske domstolens vurdering, jf. dommen s. 48:

«Vidare påverkas förutsättningarna för löshunds jakt, vilket bl.a. har betydelse för viltvården»

Det er Norskogs syn at ulvebestandens påvirkning på elgbestanden og grunneiers mulighet til å utøve jakt utgjør en reell fare for «skade» på jaktretten. De skadene ulvebestanden påfører jaktretten gjennom blant annet reduserte kvoter, reduserte inntekter, vanskeliggjort jakt og tap av jakthunder må dermed tas med i interesseavveiningen.

4 BETYDNINGEN AV AT BESTANDSMÅLET ER NÅDD

Selv om man legger til grunn at Norge er folkerettslig forpliktet til å bevare en ulvestamme, er denne plikten ikke absolutt. Den må avveies mot andre interesser. I hvilken grad jaktrettigheter skal tillegges vekt i interesseavveiningen må avgjøres konkret.

Hovedregelen om vern av arter fremgår av artikkel 2 i Bernkonvensjonen, og lyder:

*"The Contracting Parties shall take requisite measures to **maintain the population** of wild flora and fauna at, or adapt it to, a level which corresponds in particular to ecological, scientific and cultural requirements, while taking account of economic and recreational requirements and the needs of sub-species, varieties or forms at risk locally."*

Forholdet til artikkel 9 ble tatt opp i «Explanatory Report to the Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats» avsnitt 40:

“It was agreed that the general condition that the exception must not be detrimental to the survival of the population concerned does not affect the obligation under Article 2 to maintain that population at a level that corresponds in particular to ecological, scientific and cultural requirements”

Bernkonvensjonen krever altså kun at statene skal bevare ulvebestanden på et visst minstenivå.

Både Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven er innrettet slik at jo lavere rovviltpopulasjonen er, jo sterkere beskyttelse er den gitt. Dersom overlevelsesnivået er truet, er beskyttelsen tilnærmet absolutt og andre interesser må stå tilbake. Tilsvarende gjelder for nasjonalt fastsatte bestandsmål, der beskyttelsen er sterk inntil bestandsmålene er nådd. Men når bestandsmålene er nådd, skal andre motstående interesser gis større vekt.

På det tidspunkt Bernkonvensjonen ble undertegnet og ratifisert av Norge, var det ikke ulv i Norge. Den nordiske ulven var funksjonelt utryddet på 1960-tallet, og den enslige ulven fra den finsk-russiske bestanden som trolig sikret bestandens videre overlevelse og vekst kom først i 1991. På denne bakgrunn må det nasjonale bestandsmålet fastsatt av Stortinget være veiledende for den interesseavveining som skal foretas. Dette er også forutsatt i Innst. 330 S (2015-2016) side 4:

«Det er i dag en målsetting at ulvebestanden skal forvaltes slik at den ligger så nær det nasjonalt fastsatte bestandsmålet som mulig. (...) Måltallet skal virke styrende for hvilke tiltak som kan iverksettes og hvem som har myndighet.»

Bakgrunnen for dette utsagnet er at andre legitime interesser skal tillegges større vekt når bestandsmålet er nådd.

Gjennom fastsettelsen av bestandsmålet som et intervall blir interesseavveiningen enda mer finmasket. Dette er kommentert slik i «ulvemeldingen», Meld. St. 21, Ulv i norsk natur (2015-2016), på side 107:

«Et bestandsmål som legges opp som et intervall, gir et større handlingsrom til forvaltningen, både knyttet til å kunne ta vare på familiegrupper som ikke utgjør et skadepotensial og til å kunne tillate uttak ved skadesituasjoner dersom bestanden ligger over nedre intervallgrense.»

Det legges til grunn at ulvebestanden også etter uttaket vil ligge over øvre intervallgrense i det fastsatte bestandsmålet. At andre hensyn kan tillegges større vekt i interesseavveiningen,

illustreres også gjennom rovviltforskriften § 7, der rovviltnemnda gis myndighet til å treffe vedtak om lisensfelling:

«når bestanden av den enkelte art ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen.»

Det er Norskogs syn at når bestandsmålet er nådd og bestanden også etter uttak vil overstige bestandsmålet, skal andre motstående interesser tillegges vesentlig vekt i interesseavveiningen.

5 Overlevelses- og subsidiaritetskravet

Som nevnt inneholder naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen også vilkår om at uttaket ikke kan true bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

Det er på det rene at uttak ikke truer ulvebestandens overlevelse.

Lisensfelling kan da bare skje når skaden ikke kan forebygges «på annen tilfredsstillende måte», jf. nml. § 18 annet ledd. I rovviltforskriften § 10 andre ledd heter det at:

«Felling kan bare gjennomføres dersom det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning.»

Dette innebærer at det stilles strengere krav til å finne andre tilfredsstillende løsninger enn felling av ulv innenfor ulvesonen sammenlignet med utenfor ulvesonen.

De alternativer departementet trekker frem i klageavgjørelsen på side 25, gjør seg ikke gjeldende ved skade på jaktretten. Hvorvidt andre alternativer kan være tilstrekkelige vises det til dommen fra svensk høyesterett på side 49:

«På av länsstyrelsen och Naturvårdsverket anförda skäl utgjorde flyttning eller sterilisering av varg inte lämpliga alternativ. Givet syftena med jakten skulle enligt Högsta förvaltningsdomstolens bedömning de övriga av Naturskydds-föreningen m.fl. anförda alternativen inte ha haft tillräckligt generella och effektiva verkningar. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar således att det beträffande 2016 års licensjakt efter varg inte förelåg någon annan lämplig lösning.»

I dommen ble det lagt til grunn at det ikke fantes andre tilfredsstillende løsninger, og avviste at ulvene kunne flyttes eller steriliseres.

6 Elgbestandens betydning etter naturmangfoldloven § 18 bokstav c

Etter naturmangfoldloven § 18 bokstav c) kan lisensjakt tillates «for å ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn eller andre offentlige interesser av vesentlig betydning».

Bestemmelsen gir anvisning på en bred interesseavveining, herunder hensynet til en forsvarlig elgforvaltning.

Som nevnt dreper ulven ca. 120 elg pr. år pr. ulverevir. Fordi dette uttaket kommer i tillegg til jaktuttaket, vil forvaltningen måtte redusere kvotene for å holde den samme vinterbestanden. Det vil imidlertid være svært vanskelig for forvaltningen å anslå hvor mye elg som tas ut av ulv i områdene med stor ulvebestand og dermed fastsette bærekraftige jaktkvoter.

Jakt er den eneste effektive metoden vi har til å regulere elgbestanden. Ved å variere jakttrykket kan en øke og senke tettheten og indirekte påvirke beitetrykket, antall trafikkuulykker, slaktevekter og kyrnes fruktbarhet. I tillegg kan en via selektiv jakt påvirke bestandens kjønns- og alderssammensetning, og indirekte produktiviteten i elgbestanden.

I områder med lav tetthet og tilvekst av elg vil ulven fortære en stor andel av den årlige kalveproduksjonen. I slike områder risikerer en at forvaltningen mister kontroll over elgbestanden.

Det er Norskogs syn at også hensynet til en forsvarlig elgforvaltning må tillegges vekt i interesseavveiningen.

7 SAMMENDRAG

- Eiendomsbegrepet i naturmangfoldloven må tolkes på bakgrunn av Bernkonvensjonen, der det sentrale er om interessen har økonomisk verdi. Jaktretten har en økonomisk verdi og omfattes dermed av eiendomsbegrepet.
- En kontekstuell og formålsrettet tolkning av naturmangfoldloven tilsier også at jaktrettigheter omfattes.
- Ulvens predasjon på elg har medført en tydelig nedgang i elgbestanden. Dette resulterer i lavere jaktkvoter som igjen medfører at jaktrettens verdi reduseres.

Når bestandsmålet er nådd og bestanden også etter uttak vil overstige bestandsmålet, skal bestående jaktrettigheter og jaktformer tillegges vesentlig vekt i interesseavveiningen.